

1) 246/33-34-3678, - 1934. június 16-án elvált
gyűlölettel a munkásságát
a munkásságát jóval és jövedelmét
teljesen megtagadta és
távolodott.

2) 9-934-35-3758, - 1934. máj. 18-án a
munkásságát jóval és jövedelmét
teljesen megtagadta és
távolodott.

3. 66/34-35-3815, - 1934. november 21-én II
törvény megszüntetése miatt, a körei-
gárda vezetői jóval megtagadta,

4.) 122/34-35, 1934. dec. 20-án, körei-
gárda vezetői jóval megtagadta.

(Hörpácson, Magyarországon 1940. január 16.
ap. hitv. ev.)

Aratva.

05
K 12

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
 JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

ÉKK: 1934 NOV. - 9.

207. szám. Előirat: _____

1934 - 1935 Utóirat: 386/1934-35

Bírálatra kiadatik:

Meltes ajs

L. Boróky Ferenc
 és.

L. Bontjász Kálmán Béla

egyetemi ny. s. tanár úrnak,

Debrecen, 1934. november hó 9-én.

Elfogadom!
 Debrecen, 1934. nov. 17.
 Boróky

Elfogadom.
 1934. máj. 19

L. Bontjász
 p. i. déván.
 Kálmán Béla

A S Z T R Á J K .

Államtudományi doktori értekezése:

Pöstényi József jogszigorló.

A sztrájk társadalomgazdasági okai.

A társadalom élete fejlődésének nem utolsó faktora: a harc, a küzdelem. Harc az egyének, az osztályok és az államok között. A béke állapotát nem lehet állandónak, végérvényesnek, sőt még általánosnak sem mondanunk.

Maga az állam is küzdelemnek, erő-mérkőzésnek az eredménye, hol az erősebb társadalmi alakulat, közönség /Gemeinschaft/ uralkodóvá válik és államként jelentkezik.

A jogfejlődésben is régen túlhaladottnak tekinthető a történeti iskola /Savigny / álláspontja, mely szerint a jog a népszellem lassan kialakuló produktumaként tekintendő. A jog is harc e-

redménye, ami azonban még sem ássa alá annak közérdekűségét. /Kampf ums Recht. Ihering./ A gazdasági élet sem más, mint harc, küzdelem a természet mostohaságával szemben. A cseregazdaság központi, alapvető jelensége: az ár is egy küzdelemnek, a kereslet és kínálat küzdelmének az eredménye.

Örökös harc folyik a munkaadók és a munkavállalók között is, és a tőke és munka ezen harcának a munkavállalók oldalán megnyilatkozó eszköze a sztrájk.

A munkaviszályok alapmotivuma a keresleti és kínálati viszonyoknak megfelelő bér^ymegállapítása. A munka és ellenértékének problémája már hosszú idő óta áll a munkaviszályok középpontjában s amelynek megoldása nem mindig egyezik a társadalmi igazságosság, a tőke és a

munka harmónikus együttműködésének elvével.

A sztrájk első megjelenési formáit már a középkorban is felfedezhetjük, nyomait megtaláljuk a kézműipar szervezeteiben, a céhek életében. De ezek sem jelentőség, sem jelleg tekintetében nem voltak a jelenlegiekkel összehasonlíthatók s éppen ezért ezek fellépését csak a 18.század végére illetve a 19.század elejére tehetjük; amikor a mai sajátos jellegű, bérrendszeren alapuló munkaviszony kialakult. Ugyanis minden kulturállamban a munkaviszony oly kétoldalu magánjogi szerződés, amely által a munkás munkaerejének eladására, azaz bizonyos szolgálatok teljesítésére, a munkaadó pedig bizonyos pénzbeli ellenszolgáltatásra kötelezi magát. A szabad egyezkedés elve, mely-

^{nem,}

nek a jog kezdetben szabott egyéb hatást, mint hogy a munkás örökre való lekötöttségét tiltalmazta, a bérmunkásság egész életmódjának, családi életének, társadalmi becsülésének stb, alapjává vált. A szabad bérszerződés azonban korántsem termette meg azt a feltétlen szabadságot és az abszolút egyenlőséget, amelynek jegyében született, már ama körülmény folytán sem, hogy minden munkaviszony kompromisszumot képvisel a szabadság és a rend között, tehát még ha a szerződés megkötésénél a munkaáru eladója annak vevőjével egyenlő akaratú szabadsággal bírna is, akkor sem válnék munkaadóval egyenlő féllé, annak a megkötése után a munkás szerződésileg kötelezi magát, hogy teljesen beleilleszkedik a műhely, a gazdaság, vagy a gyár mechanizmusába és sze-

mélyes szabadságát az üzemrendnek és a fegyelemnek alárendelve, végzi el a neki kijelölt teendőket, ellenben a vállalkozó személyes szabadsága éppoly kevésbé szenved a munkabeszercződés folytán korlátozást, mint-ha bármely más áru felett köt adásvételi szerződést. Ez az egyenlőtlenség jellemzi tehát a modern munkaviszonyt.

De a munkaszerződés e szükségképeni szolgálati jellege folytán nagy fontossággal bírna (~~tehát~~) a munkásra nézve az, hogy az egész létét érintő e szerződés megkötésénél mint egyenlő ~~jogi~~ jogu és hatalmu tényező érvényesít-se befolyását. Téved azonban, hogy az elszigetelt munkás áll szemben munkaadójával, számos körülmény okozta nagyfoku egyenlőtlenség mutatkozik. Az elszigetelt munkásnak mindenképen hátrányosabb helyzetét különben

már Smith Ádám is felismerte. A közönséges munkabér mindenütt a szerződéstől függ, mondja a Wealth of Nations-ben, melyet a két fél köt, akinek érdekei koránt sem esnek össze, de nem nehéz előre ~~állítani~~, hogy e viszályban melyik fél lesz előnyben és kényszeríti a másik félt ajánlatának elfogadására. A mai munkabér szerződéses viszony mellett a termelés egyik, tényezője a munka: a hozzáadéknak egy részével megvett áru. Természetes és jogos cselekmény tehát, hogy az esetben, ha ez áru eladója a szerződés megkötésénél mutatkozó egyenlőtlenség folytán ahhoz a meggyőződéshez jut, hogy a kínált vagy addig fizetett bérből családostól megélni nem tud, avagy oly munka teljesítésére szoritja, mely ez árunak személyével való összefüggése miatt, az adott egyéb munka-feltételek és körülmények

folytán egyéb fizikai, társadalmi, vagy erkölcsi érdekeit veszélyezteti, Nem adja el, illetve beszünteti munkáját s azt alkalmasabb körülmények között iparkodik érvényesíteni. Azonban az elszigetelt egyén munka megtagadása nem javíthatja meg a helyzetét, mert alig hagyja el a munkahelyét, hasonló, vagy rosszabb helyzetű társai tódulnak helyére."Mily kilátása van a munkásnak sikerre, ki egyedül szünteti be munkáját? - kérdi Stuart Mill. - Hagy tudhatja, hogy a piac állása megengedi e munkájának értékelkedését, hacsak társaival nem tanácskozik, amely tanácskozás természetesen a megbeszélte eljárásra vezet?" Mill a munkások összbeszélésében a munka tömeges beszüntetésére olyan nélkülözhetetlen eszközt lát, amely a mun-

ka eladóját egyedül képesíti arra, hogy a szabadverseny mellett önérdekét megóvja. Ha tehát a munkások tényleges befolyást akarnak szerezni a munka feltételek megállapítására: úgy szükségkép az egymásközötti szolidaritásban kell keresniök amataulsulyt, amely a verseny feltételeit a tőkeerős munkaadóval szemben egyensúlyba tudja billenteni és a szerződést valóban szabaddá tenni. Az egyéni egyezkedésnek a munkafeltételek csoportos megállapításával való helyettesítése, a mai termelés technikai viszonyok között elkerülhetetvolna még akkor is, ha, a szabad munkaszerződés eredeti szellemének megfelelően, az egyéni egyezkedés járna tényleg a munkásra nézve is a lehető legnagyobb előnnyel. A mai termelési viszonyok a szerződések tartalmát s mind a munkafeltételeknek,

mind a munkarendeknek kialakulását egész szakmákra, vidékekre, sőt országokra kiterjedőleg egységesítették. Abban a korban, amelynek jelszava, hogy az idő pénz, túrhetetlen idővesztesség is volna a rendkívül változatos és sokoldalú munkaviszony összes feltételeit egyénenkint megállapítani.

A munkafeltételeknek a bérmunkások ezreire való egységes és egyöntetű megállapítása, természetesen szükséges fokozatokkal, már a gazdaságiasság és a technikai körviszonyok követelménye s éppen mivel a munkafeltételek ma szükségkép egységesülnek, különös érdeke minden egyes bérmunkásnak, hogy az összesség maga fokozott hatalmával jusson befolyásra az izolált egyén helyett a standard-feltételek megállapításánál, mert különben az e-

gyesnek gyengesége folytán oktrojált si-
lány munkaviszonyok válnak általánosá. A
szabad bérszerződés, az individuális egyez-
kedés értelmében, csak annak bevallása volt
, hogy annak idején a régi rend helyébe
nem tudtak mindjárt újat teremteni, az új
sokkal komplikáltabb üzemi formákat, az
új munkavonatkozásokat. *még nem tudták felismerni.*

Tehát a munkásoknak elemi és jo-
gos törekvése az, hogy koalíciókat, azaz
oly egyesüléseket létesítsenek, amelyek
a munkafeltételeknek kedvező befolyását
célozzák. Hogy ezek a koalíciók oly igen
gyakran tömeges munkabeszüntetés által
törekednek előnyöket kivívni az "ipari
forgalommal", ^{az a} végbement gazdasági, társa-
dalmi és etikai átalakulásnak a követke-
ménye,

A kis iparban osztályfokozat

nem volt csak korkülömbőség; a legény a legnagyobb valószínűség szerint mester sorba emelkedhetett. A mai egyoldalulag képzett gyári munkásnak, de még a legtehetségesebb tanult kézművesnek is a kilátása, magát a vállalkozók sorába felküzdeni, a minimumra csökkent. A munkaviszony függőleges, létraszerűen megmászható tagozatát, egy majdnem teljesen átugorhatatlan úr által elválasztott vízszintes osztálytagosulás váltotta fel.

Korszerű jelenség, mely a kapitalizmus okozataként jelentkezik, hogy a független középosztály kipusztul, s a bérmunkások-Marx szerint u.n. proletárok száma folyton fokozódik, s egy sajátos társadalmi alakulat fejlődik ki, melyet Roscher "plutokratikus-proletáriátusnak" nevezett. Két ellentétes pólus áll itt

egymással szemben, csaknem minden átmenet nélkül.

A munkaviszonynak együttes erővel való kedvező befolyásolásának állandó lehetősége tehát a bér munkából élő k óriási rétegének legnagyobb érdeke. Hozzájárul, hogy a kapitalisztikus átalakulás a hagyományos szokásokat, a polgári, vallásos kötelékeket, a családi életet meglazítja; másrészt a társadalom minden osztályában új igényeket, szükségleteket támaszt.

A munkásosztály látja a gyorsan, mintegy varázsszékkel összeharácsol t modern vagyonok keletkezését, azoknak minden földi életet megszerző hatalmát és saját szorult helyzetének okát ama szerencsésebbek csalárdságában kezdi látni. Aki az aranyborjú körüli táncban

elbuktak, az igazi proletárok, az osztályonkívüliek szintén hozzájárulnak a szociális ellenszenv fokozására a munkásosztályban. Meggyőződött próféták támadnak körükben, akik a munkásság feltartóztatlanul fokozódó elronygyolódását hirdetik a jövőben. A mai bér munkás-osztály nagyrészt elvesztvén hitét egy felsőbb hatalomban, a modern gazdasági élet fájdó megrázkódtatásaitól is elkeserítve, szívesen hitelt ad e jóslatoknak; mind harciasabbá válik.

A munkahelyeikből ezeket könyörtelenül kivető, időleg visszatérő válságok, a világverseny fejlődésével párhuzamosan a vállalkozók részéről tapasztalt felsőbb nyomás, akik különösen a termelési költségeknek azt a ruganyos elemét iparkodnak leszállítani, melyet az elszi-

getelt munkás bére képvisel: meggyőzték e népréteget, hogy nem csak gazdasági helyzetének fokozatos javítása, hanem elsősorban létező életmódja védelme végett is koalíciókra van szüksége, és hogy még ezek is csak a sztrájkok segítségével tudnak érvényesülni. Uralkodó felfogássá vált körökben a nézet, hogy kérlelhetetlen osztályharc folyik a munkaviszony terén, amelyben " aki bírja, az marja! " E me-reven felállított tan azonban, t.i. a bér és munkafeltételekért folyó harc pusztán hatalmi próba, gyakorlatilag kedvezőtlenül hatott, valósággal elmérgesítette a harcokat.

Hozzájárul, hogy a nagy munkás-agglomerációk, a modern fejlődés teremtette gyárvárosok, megadták a szükséges

fizikai előfeltételeket és szellem-erkölcsi környezetet ahhoz, hogy nagyszámú munkás összebeszélhessen és sikeres küzdelmeket folytasson. Egy ideges, harcias társadalmi milieu keletkezett, melynek szelleme kiárad a kézműipar munkásaira is, megbotjtván a különben is erősen meglazult étikai összhangot, amely egykor ott uralkodott, ahol a hasonló munkazubbonyban, munkásaival vállvetve dolgozó mester vezette az üzemet a műhelyekben. De kivált egyes félreeső, sajátlagosan gyárripari területek, hol csak kémények merednek az ég felé és sűrű füst-felleg vagy szénkorom borul az egész tájra, váltak a mai óriási sztrájkok tipikus tüzhelyeivé és munkásai az új tanok leg-lelkesebb hiveié. Az ipari hűbériségről

szónokolnak nekik és ha nem látnak maguk körül egyetlen közvetítő és független lényt sem a bérmunkás és a munkaadó között, aki a vállalatot vezeti, akié gyakran a széles határban minden ház és minden föld - hogyné adnának hitelt a rágal-maknak, melyeket a látszat igazol. Tehát nem pusztán egyesek lustálkodási hajl-
ma, vagy agitátorok merő izgatásai, noha esetleg mindez is közrejátszhatik, hanem a fentebbi tárgyilagos okok együttevée tették a sztrájkot a szabad verseny rend-
szerének tömeges és állandó jelenségévé. A sztrájk a szabad szerződéses munkavi-
szony terméke, azzal került a világra. A tárgyilagos okok idővel való átlátása vezetett arra, hogy - a koalíciójognak megadásával - csaknem az összes kultúra-lla-

mok elismerték a sztrájk fegyverének jogosultságát. A koalíció-szabadság elismerésére azonban még egy igen nyomatékos indító ok vezette a modern törvényhozásokat t.i.hogy a munkaadók koalíciói amugy sem tilalmazhatók. Ez egyszerű igazság ellérére, keserves szenvedéseken kellett a társadalomnak keresztülmennie, míg a törvényhozások a koalíciók tilalmának a munkaadókra és munkásokra való egyenlőtlen hatását jogilag elismerték. Viszont csak a koalíció-szabadság elismerése óta terjedtek el mindenfelé és keletkeztek sürgősen amaz állandó természetű koalíciók, szakszervezetek/trade-union, Gewerkschaft, Gewerkvereine/ amelyek a mai tömeges sztrájkmozgalomra rendkívül fejlesztő hatással voltak. Jogi elismerésre ez először

Angliában talált 1829-ben.

A koalíciójog is eo ipso hatott tehát a sztrájkok szaporítására, mivel egy jogilag elismert fegyver használata -kivált félénkebb természetűek részéről- természetszerűen gyakoribb, mintha azt bűnténynek minősítik és büntetéssel súlytják. Míg egyfelől csak a koalíció-szabadság elismerése tette a bérszerződést tényleg szabaddá, azonképpen sztrájkról a szó mai konkrét tudományos értelmében, mindent csak e jog elismerése óta beszélhetünk, illetőleg pusztán névbeli azonosítása két lényegileg eltérő, bár analog jelenségnek, ha valaki a koalíció-szabadságnál korábbi korszakok sztrájkjáról beszél.

A sztrájk fogalma és fajai.

A mai szociálpolitikának és az egész

gazdasági életnek kétségtelenül egyik legsorsdöntőbb problémája: a sztrájk. Ez az ami legjobban, sőt mondhatjuk alapjaiban rengeti meg a mai kapitalista termelési rendet.

Már bevezető sorainkban azt az újabb szociálpolitikai felfogást tettük magunkévá, mely a bérharcokat a háboru analogiájára elgondolt harci állapotnak tekinti, amelynek kimenetelét nem annyira jogelvek, hanem a tényleges erőkülömbőség, a hatalom dönti el. Macht geht vor Recht. A harcok jogi rendje nem is annyira az állami törvényhozásban, mint inkább a harcban résztvevő szervezetek szabályzataiban van lefektetve. Így ezek, valamint a szokásjogielvek tekinthetők a bérharcok jogforrásainak. /:W. Kaskel: Arbeitsrecht. Berlin.

1925.:/

Ebből azonban következik a sztrájkoknak osztályharcszerű jellege, melyet tagadásba nem veszünk, de épen ebbe látjuk azok legfőbb veszedelmét. Ugyanis az osztályharcok szelleme a termelés, az alkotás, a gazdasági együttműködés eredményességének lehetőségét csökkenti.

Egyesek, s így Balázs Károly, tagadják, épen a fenti veszélyekre hivatkozva, a sztrájkok osztályharc jellegét. Azonban nem helyesebb nevén nevezni a betegséget s úgy küzdeni ellene, minthogy téves fogalmakat alkossunk s ezzel bizonyítsuk azt, hogy a fenti betegségtől immuni-sok vagyunk, pusztán azért, hogy a Marxféle osztályharc-elméletet minden pontjában megtudjuk cáfolni.

Szigoru jogi szempontból nehe-

zen tudjuk a sztrájk jogosságát levezetni, mert a mai társadalmi rendszerünknek igaz, hogy alapja a szerződési szabadság, de ezzel együtt a szerződések megtartásának a kötelessége. A modern jogtudomány legujabb szülötte: a munkajog tanítja, hogy ^{a sztrájk} ez nem jelenti a munkabérszerződés felmondását és így megszűnését, s így a sztrájkolás "jogát" statuálják, mely némi ellenmondást is jelent a szerződések kötelező erejét illetőleg. És épen ezért támadják sokan oly hevesen a munkajogot, dekadensnek bélyegezvén azt.

Ennek ellenére a modern jogok, épen gazdasági, célszerűségi okokból indulva ki, magának a sztrájknak a büntetlensége mellett törtek pálcát. Kivéteit e tekintetben csak az új olasz állam ké-

pez.

Mindezek a jogi megfontolások azonban bennünket kevésbé érdekelnek, mert pusztán a közgazdasági vonatkozásában akarjuk vizsgálni a jelenséget

A sztrájk cselekménye az együttes munkabeszüntetés, amelynek sem időtartama, sem helye /ipar, mezőgazdaság/, sem az nem lényeges, vajjon egy munkaadó ellen irányul-e /üzemsztrájk, bojkott/, vagy egy szakma összes munkaadói ellen /általános sztrájk/, vagy mintegy személytelenül folyik le, illetve az egész mai társadalmi rend elleni tiltakozásként jelentkezik, végül, hogy más munkáscsoportok ellen irányul-e az éle. Irreleváns továbbá az is, hogy az illető közvetlenül érdekelt, vagy más bér munkások javát célozza: egyedül az lényeges, hogy e cse-

lekmény célja a munkásviszonynak közvetlen vagy közvetett befolyásolása-e. A május 1-i munkabeszüntetés is azért minősítendő sztrájknak, mivel a törvényhozásra és a társadalom felsőbb osztályaira való hatástól a munkásság a munkaviszony kedvezőbb alakulását reméli. Ellenben a vele össze nem tévesztendő társadalom-forradalmi generalis-sztrájk, amely a társadalmi és állami rend megváltoztatására irányul, nem esik a sztrájk szociálpolitikai fogalma és elbírálása alá. Kétes marad, vajjon ily elbírálás alá veendő-e az általános választójog mellett való tüntetésre rendezett és az összes vagy nagyszámu iparágakra kiterjedő politikai tömegsztrájk, mert az -legalább a közlebbi jövőre vonatkozólag- a választó-

jognak a nép szélesebb rétegeire való kiterjesztésével esetleg nem is az államforma megváltoztatását, hanem csak radikálisabb szociálpolitikára hajlandó többségnek a parlamentbe való bevonulását célozhatja.

A társadalomgazdaság szempontjából a sztrájknál lényeges az az elem, mely a munkabeszüntetés tömegességében nyilvánul meg, mely által a társadalom a termelés folyamatosságában jelentkező érdekein keresztül súlyos kárt szenved. Igen jelentékeny összegre tehető az a gazdasági kár, mely a tőke és a munka közötti harc következtében állott elő.

A sztrájkmozgalmak tömegességéből és szervezettségéből folyik a kényszer szükségessége, mely nélkül nagyobb

sztrájkmozgalom nehezen képzelhető el. Erről azonban részletesen a következő fejezetben lesz szó.

A sztrájkokat több szempontból lehet osztályozni.

Támadó és védelmi sztrájkokról szoktak gyakran beszélni, aszerint, amint támadó, avagy védekező jellegű fél gyanánt szerepel a munkásság. Ha pl. magasabb munkabérek, avagy kedvezőbb munkafeltételek, szóval a munkásság által felállított új követelések kicsikarása végett indítják a sztrájkot, akkor támadó jellegű az. De támadó jellegű a sztrájk akkor is, ha általában véve új hatalmi helyzetelismerés, valamely álláspont tudomásulvételének kikényszerítése, a társadalmi osztályharcban történő valamely

megmozdulás, kezdés, tüntetés gyanánt mozdul meg a munkásság sztrájk, munkabeszüntetés alakjában. Védelmi sztrájkról pedig akkor szoktak beszélni, amikor a munkásokra nézve valamely káros, kedvezőtlen intézkedés elhárítása végett, pl. a munkabér leszállítása, a munkarend megrosszabbítása, a munkaidő meghosszabbítása, kedvezőtlenebb munkafeltételek, akkordmunka bevezetése stb. miatt történik a munkabeszüntetés.

A tulajdonképeni gazdasági sztrájkkal szemben politikai sztrájk az, amikor politikai mozgalom, politikai követelés a sztrájk alapja

Tüntető és rokonszenvekifejező sztrájkok is gyakoriak és gyakran veszedelmes tünetei az osztályharcnak, illetve

próbái az osztályharcban való szolidaritásnak és szervezettségnek. Hatalmi sztrájkoknak tekinthetjük azokat, amikor a konkrét bérjavítás követelése alárendeltebb, avagy csak ürügyszerű szerepet játszik és a mozgalom lényege valamely hatalmi, összetartásbeli demonstrációnak, vagy a másik féllel szemben valamely kenyértörésnek, osztályharcbeli, előretörésnek, helyzetváltoztatásnak, jogok kivívásának megvalósítására irányul. Ezért az u.n. általános sztrájkok tulnyomórészben a támadójellegű politikai és hatalmi sztrájkok körébe tartoznak. A politikai, különösen az u.n. általános politikai sztrájk messze túllép ily módon a gazdasági jellegű bérharc keretein és a modern társadalom technikai életberendezését és rendszer vérkeringését megakasztó, sőt a tár-

sadalom rendjét erőszakkal felrobbantó természeténél fogva s különösen tekintettel az osztályharcnak arra a szellemére, mely benne megnyilvánul, teljes joggal nemcsak forradalmi lépésnek kell azt tartanunk, hanem a modern társadalmi forradalom akut megnyilatkozásának. Mint ilyen kísérlete, kezdete vagy jellegzetes megjelenési formája egyuttal a modern társadalom polgárháboruinak is.

A sztrájk hatása és jogosultsága.

A sztrájkok még a legkedvezőbb viszonyokat feltüntető országokban is a munkásokra is tulnyomólag nem járnak a remélt sikerrel s e tényt a készülődő sztrájkok által többnyire felidézett lockoutoknak - sikere még fokozza.

S mégis minő óriási veszteségekbe kerülnek e harcok a munkásságnak, kivált egyes óriási sztrájkjai! 1902.évi amerikai bányászsztrájk a kőszénbányamunkásoknak 12 millió közvetlen áldozatba került. 16.700 német kikötőmunkásnak 1896-1897-iki sztrájkja 1,661.300 M.-ába került. De a munkásságot az egyenes, rideg számszerű veszteségeken kívül egyéb hátrányok is súlytják. A hosszú munkanélküliség idején a munkásnak mind kisebb összeggel kell a maga és családja szükséglete-

it fedeznie. Gyakran megtakarított fillére-
in, csekély kényelmi tárgyain kell tulajd-
nia, összeköttetéseit megszakítva, ked-
vessé vált otthonát vagy szülőföldjét el-
hagynia.

A sztrájk sokáig hátrányos utó-
hatásokkal súlytja a munkást. A munkaadót
a felemelt bérek, új munkapótló gépek be-
vezetésére szoríthatják, vagy piacai jelen-
tékeny részének elvesztése kényszeríti őt
arra, hogy munkásai jelentékeny részét,
még a legjobb akarata ellenére is egyszer-
smindenkorra elbocsássa. A munkaadó végre,
ha ugyan megtehetik, gyakran máshelyről
teremtenek elő a sztrájkolókat pótló, dol-
gozni hajlandókat, vagy ahol egy egész or-
szágos iparág szolidáris munkásai szüne-
telnek a külföldről inportálnak alkalmas

munkaerőket. Az amerikai bányákban a "kullik" játszó szerepet; a nagy angol gépészsztrájk folyama alatt 1897-1898-ban 25.000 "új ember" nyomult ebbe az iparágba.

Bár nem fenyegeti a munkaadók fizikai létét, nem csekély anyagi hátrányokkal súlytja őket is a sztrájk. Ha váratlanul lép fel, semmivé teszi a vállalkozónak esetleg hónapokra, sőt évekre szóló számításait. Elvállalt kötelezettségeinek nem tud miatta megfelelni, esetleg nagy bánatpénzt kell fizetnie, vagy legalább a letett óvadékát veszíti el; de, a mi a legveszedelmesebb ránézve, a sztrájk ideje alatt egész vevőközönsége odébb állhat. Mivel azonban a vállalkozó elég gyakran előre láthatja a készülő sztrájkot, raktárra dolgoztathat, úgy, hogy még egy hosszabb i-

deig tartó sztrájk is hatálytalanul vonul el vállalata felett. A sztrájk befejezte után esetleg nem csak nem fizet magasabb béreket, hanem az időközben beállott munkásoknak egymás között kiélesedett verseny folytán még a sztrájk előtti béreket is leszoríthatja.

Gyakran azonban nem a közvetlenül érintett iparvállalatok tulajdonosai a tulajdonképeni vesztesek. Ha a sztrájk pótolhatatlan cikket előállító üzemre /kőszén, stb./ vagy egy egész iparágra, vagy valamely iparág jelentékeny részére terjed ki, az iparosok könnyű szerrel helyreüthetik az elszenvedett gazdasági veszteségüket azáltal, hogy, hogy azt a nagyközönségre hárítják át, feltéve, hogy gyártmányuk vámvédelme azt lehetővé teszi. Sőt megesik, hogy a vállalkozók felhasználják

az alkalmat, hogy ezuttal még esetleg nyerészkedjenek is.

Mindezen körülmények folytán a harmadik, a legfontosabb tekintetbe jövő tényező, t. i. az összeség, különösen fogyasztói minőségben /nagyiparos és nagybirtokos államokban tehát ismét elsősorban a munkásság/ szenved a sztrájkok folytán. Az egész társadalomgazdasági szervezetet lázszzerűen megrázza a tömegesen fellépő sztrájkmozgalom. A termelésnek mai rendkívül specializált munkamegosztásos jellege az egyik iparág üzemének megakasztása, mint a villamosáram úti meg a vele kapcsolatos szakmákat is. Ha egy gépgyár valamely sztrájk folytán nem tudja a kelendő időben a malomnak ~~a kelendő időben~~ a megrendelt gépeket szállítani, úgy az nem tudja a remélt időben üzemét felvenni; az

okozott zavar ily módon esetleg még a leg-
elemibb fogyasztásnak, itt a kenyérszük-
séglet kielégítésének megakadályozásáig
is kihathat. Ha az építőmunkások nem kap-
ják meg a követeléseiket és beszüntetik
az építkezést, a lakásszükséglet szenved-
het jelentékeny fokban és az építőmeste-
reknek, vagy a háziuraknak okozott magán-
gazdasági kár a lakászsora formájában a
dolgos néposztályok széles rétegeire hat-
hat vissza. Az aratómunkásoknak az ara-
tás legalkalmasabb idején munkamegtaga-
dása a természet pusztító erőinek teheti
ki az évi termést. Egyes, a nemzeti terme-
lésre, sőt a közbiztonságra különösen fon-
tos iparágak, minők a forgalmiipar, kőszén-
bányászat stb. iparágak üzemének megakasz-
tása, az egész üzleti, kereskedelmi élet
megbénítása a nemzetilét veszélyeztetése

folytán oly mérhetetlen veszedelmekkel járhatnak a társadalomra, hogy elemzésük különleges vizsgálódást, elhárításuk fokozott figyelmet igényel.

A sztrájk egész nemzeti iparágakat tehet tönkre azáltal, hogy időközben megfosztja azokat addigi piacuktól. Fontos társadalmi érdek sokat veszít azáltal, hogy a bér munkásságnak - amely mindenütt a tömeges fogyasztás legfontosabb alanya - életmódja a sztrájk folyama alatt és gyakran utána is nagyon alásülyed.

A sztrájk, a munkások életmódjának leszorításával kapcsolatban, a nép fizikai élet- és munkaerején rágódik és a betegedési százalékot is emeli.

De szenved az összesség nemcsak e fontos gazdasági tekintetben, hanem a sztrájk amaz erkölcsi természetű kárai ál-

tal, hogy széles társadalmi rétegekben felidézett nagyfoku izgalommal, valamint az osztálygyűlölet fokozásával a békés társadalmi együttműködést megbontja. A legyőzött fél elkeseredése komoly veszedelmek forrása a nemzetgazdaság számára, minthogy a tömegek elégtelenségét növeli. Itt rejlik minden sztrájknak sajátos veszedelme a társadalmi együttlét mai magánkapitalisztikus szerkezetének erőszakos rázkódtatások nélkül végbemenő evolúciójára nézve.

A sztrájkot gyakorlati vagy idealisztikus szempontból tekinthetjük. Idealisztikus szempontból tekintve, az a gazdasági viszályok kivitelének nyers formája, a kitarítás és hatalom, nem a jog kérdése. Mint minden háborút, kegyetlen-

ség és szenvedések kísérik; mint a hűbéri harc, amelybe a közvetlenül küzdőkön kívül másoknak tömege is belekeveredik.

És így idealisztikus szempontból a sztrájkok szükségképisége egyike a legerősebb támadásoknak mai társadalmi rendünk ellen.

A sztrájkok természetüknél fogva harcot vagyis kényszereszközök alkalmazását jelenti.

Ezek a fizikai és normális kényszerítőeszközök természetesen nagyon sokfélék lehetnek az esetek, a helyzetek és az egyes országok különleges viszonyai szerint. A társadalmi rendnek és a közérdeket védő állam erejének állapotába nézve mindig jellemző tünet azonban az, hogy meddig terjed a megengedett és hol kezdődik a **meg** nem engedett fábeszélő, illetőleg

kényszereszköz nemcsak magának a munkabeszüntetés terén, hanem a bérharcnak, vagy osztályharcnak hozzá közeleső területein is.

A munkabeszüntetésre kényszerítő eszközök sorában nagy nevezetességre tesz szert az u.n. őrcsapatok állítása, amelyek feladata a dolgozni akarók, vagy a sztrájkolóók szemében sztrájkörök szemeltartása, figyelmeztetése, feltartóztatása a munkabeszüntetés alatt levő üzemben vezető utak elállása, megszállása, a dolgozni akarók, kétesek, vagy általában bizonyos munkások lakásai, tartózkodási helyei körül x fontos, kényszerítő, különösen pedig a sztrájkban lévő üzemek előtt való őrség állítása. A sztrájkok technikájában e körül a fontos kényszerítő, mond-

hatnók osztályharc-viselési eszköz körül nagy eszmecsere~~ék~~ folytak és a sztrájkrendező szakszervezetek, illetőleg az osztályharc oldaláról szivós küzdelemmel törekedtek az őrcsapatok /picket/ gyakorlatának érvényesítésére, sőt -ha lehet- törvényesítésére. Nem csoda ekként, hogy az őrcsapatállítás megengedése, törvényesítése értékes engedményként tűnt fel mindig a harcoló munkásérdekeltségek vagy politikai pártok szemében.

Az őrcsapatok állításának törvényes megengedése nem csak bizonyítéka annak, hogy az állam az egyén dolgozási szabadságát komolyan nem veszi s azt megvédelmezni nem akarja, nem bírja, vagy nem meri, hanem ennél is több gyakorlatilag, t. i. a sztrájkkényszernek törvénybeiktatása. Az ilyen sztrájkcsapatok pusztá

megjelenése már terror jellegével bír a munkakeresőre s annak családtagjaira, akiknek teljes okuk van a rémületre a valóságban és teljes joguk van az erőszaktól, sőt fizikai bántalomtól való félelemre. A sztrájk-
rendező szakszervezetek és pártok a sztrájk-
őrség állításának a jogát a gyakorlatban ennél fogva mindenütt egyenlőnek veszik a dolgozni akarók eltávolításával, a munkához nem eresztésének jogával. Az élet gyakorlatában pedig mindenki által jólismert morális és fizikai kényszer ez a modern gazdasági osztályharcban éppen úgy, amint nem békés cselekmény már magában véve sem katonai háboruban a hadüzenet után való megszállása az ellenséges területnek és utvonalaknak. Ha tehát a törvényhozó nyíltan törvénybe iktatja, hogy az érdekelt szakszervezetnek joga van azt az üzemet,

ahol munkabeszüntetés történt, a munka teljes abbahagyására kényszeríteni és minden dolgozni akarót a munkában megakadályozni ebben az üzemben, vagy általános sztrájk esetén mindenütt az illető városban vagy országban, az őszinte törvénybeiktatása a sztrájkkényszernek, illetőleg az osztályharc tetszés szerinti termelés- és forgalommegakasztó szabadságának. A sztrájkórségeknek általánosított megengedésének törvénybeiktatása pedig félénk vagy kétszínű beleegyezés gyakorlatilag lényegileg ugyanabba. A sztrájk és sztrájkórségek kényszerítő ereje ugyanis a gyakorlatban azon mulik többnyire, hogy viszonylag milyen nagy a dolgozni akaró /sztrájktörő/ munkások száma és csoportja. Aránylag kisszámú

vagy egyes dolgozni akarókkal szemben-a gyakorlat esetének tulnyomó részénél- ugyanis a "békés" őrcsapatállitás is az abszolút kényszer hatásával jár. Nagy csoportok pedig nem ijednek meg olyan könnyen. A sztrájkórségek pszichológiájában tehát éppen a megfélemlítésnek kell mindig nagy szerepet játszania: megfélemlíteni az egyéneket, nehogy nagy tömegekben jelentkezzenek a dolgozni akarók. Hogy azonban a sztrájk helyes szociális értékeitéhez jussunk, szükséges még az érem másik oldalát is megnézni. Meg kell vizsgálnunk nevezetesen azt, vajjon nem-e egy nagyobb rossznak - bár ugyancsak mindenkép helyettesítendő - ellenszerét kell-e benne látnunk. A sztrájk egyszerűen a szerződési szabadság jelensége; nem egyéb

mint elhalasztása a munkaszerződés megkötésének, gondolkodási idő, mely nagy hátrányokkal jár. Mindazonáltal minden kitörő sztrájk óriási felelősséget hárít azokra, akik felidéznek. Mivel a sztrájk fegyvere jogilag el van ismerve, abból még nem következik, hogy minden sztrájk szociális szempontból is jogosult volna!

Statisztikai adatok igazolják, hogy a sztrájkok tulnyomó része a munkások hátrányával végződik. A sztrájk a modern bérmunkásságnak, bár jogilag elismerendő, de a reájuk háruló hátrányai folytán mégis elveendő fegyvere. A sikertelen kimenetelű sztrájkok között volt egy jórész, mely elhamarkodva és vétkezésen idéztetett fel, mely nem egyéb helytelen erőfecsérlésnél; mely vagy békésebb

eszközökkel lett volna pótolható, vagy másodszer azon körülmények tekintetbe vétele nélkül hivatott életbe, melyektől a sztrájk szociális jogosultsága függ. E szociális jogosultság gazdasági, hatalmi és ethikai ténykörülmények figyelembe vételén fordul meg.

1. Mint a háboru ugy a sztrájk is vagy támadó, vagy védelmi sztrájk; mint a fegyveres küzdelemnek, ugy a szociális háborunak is vannak bizonyos közelebbi indító okai és sikerének előfeltételei. A sztrájk mindkét nemének előfordulása és sikere a változó gazdasági viszonyoktól függ. Midőn a győzedelmes gyár-
ipar a munkások életmódjának mind mélyebb leszorításával fenyegetett, a legelkeseredettebb önvédelem jogos harcai voltak napirenden. Idővel azonban a sztrájk a

munkásság fokozatos emelkedésének eszkö-
zévé vált.

A gazdasági életben időnkint
beálló kedvező viszonyok, a felemelő kon-
junkturák adják meg a munkásságnak az al-
kalmat és jogosultságot gazdasági helyze-
tének~~k~~ lökészerűen végbemenő, fokozatos
emelésére. A védelmi sztrájkok, melyekre
ilyenkor kényszerítettnek, legtöbbször
sikerrel járnak; de a támadó sztrájkok
is, melyekkel a munkásság, mint a terme-
lés egyenjogu tényezője az emelkedő nem-
zeti jövedelmben való arányos részesedést
követeli, ilyenkor ~~nagy mértékben~~ nagy
mértékben sikerrel kecsegtetnek. Először,
mivel, a vállalkozó tényleg abban a helyzetben
van, hogy a munkafeltételeket javítsa, ha-
mís kifogásokkal sem igen állhat elő; de

másodszor és különösen a munkaadó saját érdeke követeli a termelés szakadatlan folyamának fentartását. Üzemének kedvező üzleti viszonyok idején való megszakítása kétszeres veszteséget okoz neki; míg ő a legjobb alkalmakat szalasztja el, versenytársai elragadják eddigi vevőközönségét és meggazdagodnak. Munkásai pótlására sztrájktrőkre szintén nem számíthat, mivel a fellendülés e periódusaiban a munkakinálat gyakran nemcsak, hogy nem haladja meg a szükségletet, de nem is elég ki-elégítésére.

A munkások azonban gyakran iparáguk, vagy az egész nemzetgazdaság kedvezőtlen helyzetére való tekintet nélkül lépnek fel időszerűtlen követelésekkel. Ilyenkor a fordított viszony áll be. Nem-

csak a támadó sztrájkok végződnek ilyenkor biztos kudarccal, hanem a legjogosultabb védelmi harcok is.

A statisztika igazolja, hogy ezek a gyakran kétségbeesett szivósággal és valóságos heroizmussal vívott küzdelmek a hagyományos életmód fentartására viszonylag sokkal inkább végződnek kudarccal, mint a kedvező konjunktúra alkalmával vívott támadó sztrájkok. A munkaadók bátran leszoríthatják a munkafeltételeket, mivel a munkások közötti heves verseny és a nyomor hatása soha nem működik oly élénken előnyükre, mint ilyenkor.

Mentől nagyobb a munkások gazdasági neveltsége és érettsége, mentől inkább bírnak az illető iparág, sőt az egész világgazdaság helyzetét áttekintő, higgadt

vezérekkel, annál inkább fogják a sztrájkok nemeinek gazdasági előfeltételeit számbamenni és harcaikat azokhoz alkalmazni.

2. De a sztrájk nemcsak gazdasági jelenségektől, hanem mint az igazi háboru, elsősorban hatalmi körülményektől függ. Mentől erősebb szervezettséggel, másodszor mentől nagyobb pénztartalékkal bocsátkoznak a küzdelembe, annál nagyobb a sikerre való remény. Ott ahol ~~hol~~ kiépitett, helyesen vezetett s erősen fegyelmezett szervezetek állanak egymással szemben, melyek hónapokkal, sőt évekkel a sztrájk előtt fogtak a hadikészület megteremtéséhez, ott a gazdasági kérdés, a hatalmi kérdés mellett még háttérbe is szorulhat.

Általában azt kell mondanunk, hogy a munkások képviselik a gyengébb félt, ki-

vált oly államokban, ahol a munkások még
egsálatába nincsenek szervezve, vagy ott
ahol a munkások példájától vezetve és
kényszerítve a vállalkozók is erős harci
szervezeteket teremtettek; ellenben ahol
a szervezett munkásokkal szemben még csak
izolált vállalkozók küzdenek, ott ők e-
melkednek, legalább időlegesen tulsulyba.
Mindazonáltal a gazdaságilag erőtlen mun-
kások százainak hetekig, esetleg hónapok
kig való eltartása, a csüggedtek bátori-
tása, a harcias szellem ébrentartása és
az összetartás biztosítása -mind oly ne-
hézségek, melyek a munkaadók javára bil-
lentik, gyakran még ott is, a siker mér-
legét.

A munkásoknak nemcsak a gazda-
sági, de a hatásmi szempontokat sem sza-
bad tehát figyelmen kívül hagyniuk, mie-

lőtt valamely érdekküzdelemben bocsátkoznak. Erős munkásszervezetek még a legváltóságosabb időkben is fényes engedményeket tudtak kicsikarni. És a hatalmi kérdés gyakran a közvélemény nyomásán dől meg, bár nem lekicsinyelendő, az a hatás sem, melyet az állam gyakorol az ilyen mozgalomnak ki-
menetelére. Mindezek a bármilyen szervezett és erős vállalkozókkal szemben és a munkások javára billenthetik a hatalmi erőmérleget.

3. A munkásoknak a gazdasági és hatalmi viszonyok kívül még bizonyos erkölcsi szempontokat sem szabad figyelmen kívül hagyniok; még pedig annál kevésbé, mentől csekélyebb hatalmat tudnak ellenfeleikkel szemben kifejteni. Mentől jogosultabbak és méltányosan mérsékeltebbek

a viszonyokhoz képest követeléseik; mentől békésebb és a törvény korlátait megóvó magatartást tanusítanak a sztrájk folyama alatt; mentől inkább mutatnak hajlandóságot a létező hivatalos békéltető intézmények, vagy önkéntes eljárások felhasználására: annál inkább nyerik meg a közvélemény részvétét, a sajtó és nagyközönség támogatását a magasabb fokú szociális érzékkel bíró kultúrmezzeteknél. Így az 1889-iki londoni docker sztrájk, nem a sztrájkolók kitartásának, hanem a nagyközönség lelkes adományainak, illetve a társadalom részéről történt jóakaratu beavatkozásnak is tudandó be.

A társadalmi béke sztrájkok elleni biztosításának mindenekelőtt oda kell irányulnia, hogy az e tekintetek

mellőzésével hevenyészett, céltalan sztrájkok száma csökkenjen. Ezért a sztrájk első sorban a munkásság erkölcsi, gazdasági és szellemi nevelésének a kérdése. E téren beválnak Földes szavai, hogy a szociálpolitika leghatalmasabb eszköze a szociálpedagógia. "Eszköz mely talán lassan hat, lassan vezet célhoz, de szilárd alpra fekteti munkáját". Csak ha a sztrájk-szabadság elfajulásait szervezési és nevelési úton kiirtottuk, remélhetjük a fennmaradó sztrájkokat magasabb fokú társadalmi be rendezések által kiegyenlíteni. Itt egyszerűen csak a helyes alapokra helyezett kollektív munkabérszerződések fontosságába utalhatunk. A sztrájkok végeredményben mégis gyakran meghozták gyümölcsüket, amennyiben vagy a közvéleményt rázták fel

és munkásbarát szociálpolitikát váltottak ki, vagy a vállalkozókat tették óvatosabbakká és kompromiszumokra hajlandóbbakká illetve őket a sztrájkok lefolyása után a bajok és visszaélések önkéntes megszüntetésére vagy enyhítésére vezették.

Tényleg, nem annyira maguk a közvetlenül kivívott sikerek, mint a vállalkozóknak a sztrájkok veszedelmétől való félelme az, mely a munkásság számára oly xhatályos hátvéddé teszi a sztrájkot a tőkével szemben.

A sztrájk kétségtelenül hozzájárult a munkásnak munkaadója részéről való nagyobb elismeréséhez, számos részletvisszaélés, a kizsákmányolás és lealázás számos memének megszüntetéséhez. A munkaadóknak és megbizottjaiknak több

mérsékletet, több figyelmet és több igazságosságot kellett alkalmazniok a kézimunkásokhoz való viszonyukban. Bizonyára nagy különbség van a bánásmódban, melyben gyárosaink ma részesítik munkásaikat és azon bánásmód között mely 30,40,50, évvel ezelőtt volt szokásos. Minden iparos tudja, hogy nem egy elszigetelt munkással van dolga, hanem emberekkel, akiket a legkisebb visszaélés egyesülésre, munkájuk, rögtöni megtagadására bírhat. Azt állítani, hogy a sztrájk sohasem volt hasznos a munkásra, jogainak és méltóságának védelmére, a kiszákmányolás és mindennapi sértések elkerülésére, annyit tesz, mint nem ismerni az ipar történetét. Valójában nem annyira a tényleges sztrájkoknak volt ilyen kedvező hatásuk, mint a sztrájk pusztá lehetőség-

gétől való félelemnek.

A sztrájk tehát nemcsak gazdasági tekintetbe javította a munkások helyzetét, hanem társadalmi állását is nagy mértékben kedvezően befolyásolta. De nem kisebb ama kulturális és erkölcsi eredmény, melyet minden sztrájk magában véve reájuk nézve jelent. Önálló egyesülések teremtése azon célra, hogy a munkaadó akarataival szembe szálljanak, bizonyos fokú személyes függetlenséget és kulturfokot igényel. Minden küzdelem, mely egy magasabb kulturfokért folyik s gazdasági eredmény mellett normális emelkedést is jelent. A sztrájk szociális lényé teszi az egoisztikus elszigeteltségben elkeseredett, mindenre kapható egyént. A sztrájkoló munkás tudja, hogy egymaga nem javít

hatja meg helyzetét, közös győzelem, vagy biztos bukásnak néz elébe. Ennélfogva társaira folytonos tekintettel kell lennie; készleteivel takarékoskodnia kell, mivel nem csak magás ét családját, hanem esetleg inséges bajtársait is segitenie kell.

A sztrájkok eme erkölcsi természetű jóhatásai nem hiányoznak természetesen a sikertelen sztrájkoknál sem s ebben rejlik újabb értékük a munkásságra.

A sztrájk mindezek folytán, nemcsak a bérmunkásságnak becses fegyvere, mely a kultúra haladásában való arányos részesedést biztosítja számukra, hanem az összesség szempontjából is normális igazolásul szolgál az, hogy magánál nagyobb bajokat hárít el. Mert ki tagadhatja, hogy inségbérek, gyermek és női-

munka kiaknázása, az egészséget veszélyeztető műhelyek stb.stb. a társadalomra nagyobb bajt képviselnek, mint a sztrájk? A vállalkozók is emberek, közöttük is a legkülömbözőbb karakterű, tisztességu és érzésű emberek találkoznak. Még ha a derekasabb vállalkozó hajlandó is munkásainak megadni azt a bért, melyet "észszerűnek" nevezünk, lelkiismeretlen társainak a bérek leszorításával folytatott szennyes versenye folytán kénytelen elfojtani nemesebb érzületét. A sztrájk egyenlősítheti a munkaviszony feltételeit, az ethikailag derekasabb munkaadó készségét teszi a többieknek is zsinormértékévé. Ugy működhetnek, mint a tisztító vihar, mely gyakran pusztít, de az egészségtelen versenyviszonyokat és nem szolid elemeknek illojális magatartását kiirtja és a

versenynek a közgazdaságra hátrányos átjátszását a bérnyomás területére megszünteti. Amennyiben a munkaviszályok csakugyan kiküszöbölik az egészségtelen és tisztességtelen versenyt és a viszonyok gazdasági és társadalmi javulására adnak alkalmat, a nemzetgazdaság szempontjából is jogosultaknak kell azokat elismernünk.

Hasonlóképp vélekedett a mindig megfontolva haladó Tisza István is a sztrájkmozgalmakról, az 55.154/904 B.M. szám alatt kiadott rendeletében. Ebben a következőképen utasítja a törvényhatóságokat:

"Ki kell azonban mondanom őszintén, hogy téves uton járunk, ha az orvoslást a törvényes munkabeszüntetés tilalmában, vagy pláne megtartásában keresnők. A szerződésileg

elvállalt munkát mindenkinek teljesítenie kell, de mindenki szabadon határozhatja el, hogy bizonyos feltételek mellett dolgozzon-e és senki oly munka elvállalására nem kényszeríthető, melynek feltételeit kielégítőnek nem találja. A nagyipar viszonyai közt ezen jog testet csak úgy ölthet a munkás számára, ha e munka-elvállalás megtagadását társainak mentől nagyobb számával egyetértőleg határozza el és a munkafeltételeket módosítására iránuló ilyen összebeszélés a mai gazdasági életnek jogos és törvényes eszköze, melytől a munkást megfosztani annyi volna, mint őt védtelenné tenni a munkaadóval szemben. Az állam és a hatóság büntető jogköre csak arra terjedhet, hogy megpátolja, vagy megtorolja a munkában állni vonakodó mun-

kások minden olyan ténykedéseit, amelyek akár a munkaadók, akár a dolgozni kívánó munkások személyi és vagyoni biztonsága ellen irányulnak, akár pedig szabad elhatározásukban kívánnák őket korlátozni. De magát a munkást azon jogától, hogy a munkába állást saját belátása szerint határozza el és a sztrájkban rejlő károk és veszélyek teljes teljes megszünte csak az intézkedések azon sorozatától remélhető, amelyek a munkások anyagi, szellemi és erkölcsi színvonalát emeli, őket a rajtok élősködő agitátorok befolyásától ezen az uton kimenteni és a társadalmi béke biztos alapjait lerakni hivatvák!"

Miután leplezetlenül elismerjük a sztrájk kárait és veszedelmeit, szük-

séges volt az érem másik oldalát is megvizsgálnunk anélkül, hogy abba a gyanuba keverednénk, mint ha a sztrájkokban valamely nagyon kívánatos jelenséget látnánk. A sztrájkot mindezek tekintetbevételével oly rossznak ismertük fel, mely bizonyos oly célok elérésére szolgálhat, amelyek elérése az összesség szempontjából is elensúlyozhatja a sztrájk okozta bajokat. De még e téren is minden helyes szociálpolitikai törekvésnek oda kell irányulnia, hogy azon ma még jórészt szükségkép a sztrájkok által elvégzett hasznos és szükséges funkciók más, még kevésbé hátrányos társadalmi intézmények által végeztessenek el. A Sztrájk esetleges előnyei dacára igen primitív emeltyüje a kulturális haladásnak.

Vége.

Felhasznált művek:

- Ágoston B: A strike büntetése. Nagyvárad 1908.
Balás K: A szociálpolitika főkérdései Bp. 1919.
Ferenczi I: A politikai tömegsztrájk Bp. 1905.
Ferenczi I: A sztrájk és szociálpolitika Bp. 1907
Heller F: Magyarország szociálpolitikája Bp. 1923
Kaskel: Arbeitsrecht Berlin 1928.